

населення складається з міграційних потоків, а тому саме визначення міграції вживають у збірному розумінні та у множині.

Список використаних джерел:

1. Актуальные проблемы миграционной политики в СССР: Тез. докл. Всесоюзной конференции «Проблемы демографической политики в социалистическом обществе». - М. - 1982. - 119 с.

2. Бабенко О.Г. Міграційна політика Української держави на сучасному етапі (політологічний аспект)/ О.Г. Бабенко. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук / Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. - К. - 1997. - 195 с.

3. Романюк М. Теоретико-методологічні основи регулювання міграційних процесів в контексті реформи соціально-економічної системи / М. Романюк. Зайнятість та ринок праці. - 2000. - Вип.13. - С. 102-113.

4. Рыбаковский Л.Л. Миграция населения: прогнозы, факторы, политика/ Л.Л. Рыбаковский - М.: Наука, - 1987. - 200 с.

5. Хорев Б.С. Региональная политика в СССР: экономически - географический поход/ Б.С. Хорев - М.: Мысль - 1989. - 283 с.

6. Хомра А.У. Миграция населения: вопросы теории, методики исследования/ А.У. Хомра - К.: Наукова думка, - 1979. - 146 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН І ПРЕКУРСОРІВ

Шевчук Олександр Михайлович

*к.ю.н., асистент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності*

Національного університету

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

м. Харків, Україна

Державний контроль у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів має свої притаманні йому методи. Методи державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів втілюються в конкретних прийомах, способах діяльності уповноважених органів, відображають, насамперед, змістовну сторону цієї діяльності. На нашу думку, від методів державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та їх правильного застосування безпосередньо залежить виконання державними органами поставлених завдань, своєчасне виявлення відхилень від мети цього контролю. Загальним питанням вивчення державного контролю присвячено праці вітчизняних та зарубіжних вчених як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, В. Я. Настюк, В. М. Гаращук та ін. Однак залишились поза увагою науковців вивчення методів державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів України. Тому

метою даної роботи – визначення особливостей застосування методів державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів.

В сфері контролю серед науковців щодо поняття та видів методів контролю також немає єдиної точки зору. Є. В. Шоріна зазначає, що методи здійснення контролю "це тактичні прийоми, які розробляються і застосовуються контрольними органами для досягнення мети, здійснення необхідного впливу на підконтрольний об'єкт [1, с. 258]. О. Ф. Андрійко під методами державного контролю розуміє способи за допомогою, яких контролюючі органи здійснюють функцію контролю, з метою найбільш ефективного виконання покладених завдань. Застосування відповідних методів контролю залежить від органу, що здійснює контроль його завдань і повноважень, місця, яке займає функція контролю в його діяльності. В свою чергу і методи діяльності мають вплив на суб'єкт контролю [2, с. 196].

Враховуючи вищенаведене, на нашу думку під методами державного контролю в сфері обігу наркотичних засобів слід розуміти спосіб, засіб вивчення, дослідження конкретних явищ, що застосовуються при здійсненні контрольних функцій відповідними суб'єктами в цій сфері.

Стосовно класифікації методів державного контролю. Так, Є. В. Шоріна до методів контролю відносить примус та переконання, адміністративні та економічні та методи координації та колегіальності [1, с. 242]. О. Ф. Андрійко серед методів державного контролю виділяє загальні та спеціальні. Органи, що здійснюють загальний контроль, в основному застосовують інформаційно-аналітичні методи, статистичні, соціологічні, безпосереднього огляду. Органи, що здійснюють спеціальний контроль, мають використовувати спеціальні методи. До яких відносять методи документального аналізу, різних видів експертиз, лабораторні дані тощо. При аналізі методів державного контролю за якістю продукції виділяють органолептичний і лабораторний методи. У практику контролю все ширше входять математичні, статистичні методи, методи системного і функціонального аналізу, прогнозування тощо [2, с. 206 – 208]. Л. А. Савченко основними методами фінансового контролю виділяє фактичний та документальний, ревізії, перевірки, обстеження, аналіз та інвентаризація [3, с. 225]. С. С. Вітвіцький розділяє методи державного контролю в сфері ліцензійної діяльності на непрямі та прямі (переконання і примус, координацію, колегіальність). Та поділяє методи на дві групи: 1) методи здійснення контрольних дій до яких відносять засоби і прийоми, які застосовуються при здійсненні власне самого контролю; 2) належать заходи, які використовують органи державного контролю при реалізації результатів контрольної функції [4, с. 133–135].

На, нашу думку, якщо в основу класифікації методів державного контролю в сфері обігу наркотичних засобів покласти спосіб здійснення контрольних повноважень, та, узагальнюючи позиції вчених, можна виділити такі методи, як ревізія, перевірка, обстеження, аналіз, інвентаризація та ін. Так, Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15 лютого 1995 р. № 60/95–ВР встановлено порядок державного контролю, повноваження органів виконавчої влади, права та обов'язки фізичних і юридичних осіб у сфері обігу наркотичних засобів [5]. Згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. № 770 затверджено перелік наркотичних засобів [6]. Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»

від 15 лютого 1995 р. № 60/95–ВР встановлено такі основні методи контролю: обстеження здійснюється складських, торговельних та інших приміщень, що знаходяться у користуванні юридичної особи та які використовуються у сфері обігу наркотичних засобів (ст. 5); інвентаризація – суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність з обігу наркотичних засобів, зобов'язані за формою та в установленому порядку, проводити щоквартальну інвентаризацію наркотичних засобів, які є в їх розпорядженні, та складати відповідний баланс товарно-матеріальних цінностей. Відомості про розбіжності в балансі або невідповідність показників балансу результатам проведеної інвентаризації наркотичних засобів протягом трьох календарних днів після їх виявлення в подаються: щодо операцій, проведених з наркотичними засобами, в межах території України, – МВС України; щодо експортно-імпорتنних операцій, проведених з наркотичними засобами – МВС України та СБ України (ст. 33).

Погоджуючись з думкою О. Ф. Андрійко, що методи контролю, які використовують різні контролюючі суб'єкти дуже різноманітні, а вибір їх та застосування залежать від контролюючого суб'єкта і його повноважень по здійсненню контролю [2, с. 208]. Так, “контроль за виконанням суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері обігу наркотичних засобів покладено на ДСКН України, МОЗ України, МВС, СБ України, Державну митну службу України та інші органи у межах їх повноважень” (п. 45) [7]. Отже, особливістю досліджуваного обігу є багатосуб'єктність органів, що здійснюють контроль в зазначеній сфері. Розглянемо форми контролю у цій сфері що вказані у повноваженнях на прикладі ДСКН України. Повноваженнями ДСКН України визначено такі основні методи контролю [8]: 1) аналіз та одержування інформації про наркотичні засоби, які перебувають в обігу (пп. 2 п. 6); забезпечення збирання та узагальнення інформації про джерела і шляхи надходження в незаконний обіг наркотичних засобів (пп. 7 п. 4); 2) експертизи нормативно-технічної, медико-біологічної, хіміко-аналітичної експертизи матеріалів, організовує та проводить спеціалізовану оцінку та інші види експертних досліджень, пов'язаних з наркотичними засобами (пп. 20 п. 4).

Таким чином, для методів державного контролю в сфері обігу наркотичних засобів характерні наступні особливості: а) реалізуються під час функціонування чітко визначених нормативно контролюючих органів; б) виражають керівний вплив цих контролюючих органів на суб'єктів обігу наркотичних засобів та тісно пов'язаних з ними відносин; в) становлять зміст цього впливу і завжди мають своїм адресатом конкретного суб'єкта обігу наркотичних засобів; г) в них виражаються повноваження владного характеру контролюючих органів чи окремих посадових осіб цих органів; д) вони використовуються посадовими особами контролюючих органів як засіб, спосіб, прийом реалізації закріпленої за ними компетенції тощо. Методи державного контролю обігу наркотичних засобів – це способи, прийоми, засоби практичного здійснення цілей, завдань, функцій і повноважень контролюючих органів та їх посадових осіб у цій сфері. Зміст методів цього контролю надасть нам можливість найбільш раціонально, досягти мети досліджуваній контрольній діяльності. Удосконалення таких методів надасть нам підвищити якість її ефективність контролю за дотриманням антинаркотичного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Шорина Е. В. Контроль за деятельностью органов государственного управления в СССР: моногр. / Е. В. Шорина. – М.: Наука, 1981. – 304 с.
2. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 / Андрійко Ольга Федорівна. – К., 1999. – 390 с.
3. Савченко Л. А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 / Савченко Леся Анатоліївна. – Ірпінь, 2002. – 457 с.
4. Вітвіцький С. С. Державний контроль у сфері ліцензійної діяльності: дис. ... кандидата юрид. наук : спец. 12.00.07 / Вітвіцький Сергій Сергійович. – Х., – 2004. – 178 с.
5. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15. 02. 1995 р., № 60/95-ВР // ВВР. – 1995. – № 10.– Ст. 60.
6. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: постанова КМ України від 06. 05. 2000 р., № 770 // ОВУ. – 2000. – № 19.– Ст. 789.
7. Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом: постанова КМ України від 3. 06. 2009 р., № 589 // ОВУ. – 2009. – № 44. – Ст. 1477.
8. Положення Державної служби України з контролю за наркотиками: Указ Президента України від 13.04. 2011 р., № 457/2011 р. // ОВУ. – 2011. – № 29.– Ст. 1263.